

Izšla ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20— Din
za izposojstvo 30—
v obvezno

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišstvo:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 1,
Celje, Aleksandrova c.

Račun pri pošt. čerkov
zavodu št. 11.812.

Ljubljana, 7. januarja.

Jutri se pripelje v Jugoslavijo češkoslovaški zunanji minister doktor Eduard Beneš, da prisostvuje beograjski konferenci državnikov Male antante.

Prvič se mudi minister Beneš kot gost v naši domovini. Tem radostnejše bo ves naš narod porabil priliko, da mu pokaže svoje globoko spoštovanje in razkrije občutek prisrčnega prijateljstva. Z ministrom Benešem prihaja med nas eden prvih državnikov moderne Evrope, mož, katerega sposobnosti, iskreno demokratično čustvovanje, energijo in doslednost cenijo ves svet. Na njega kot velikega slovenskega človeka smo tudi mi Jugoslovenci ponosni, tem bolj ker je sin naroda, kateremu se čutimo bratje v sreči in nesreči.

Kaj pomeni minister Beneš za svojo domovino, o tem je bilo tudi v našem listu opetovano govorjeno. Od postanka češkoslovaške republike vodi dr. Beneš mednarodno politiko svoje očetnjave. Veliko delo svojega mojstra in učitelja prezidenta Masaryka dopolnjuje on z izrednimi uspehi. Pozicija Češkoslovaške v mednarodnem svetu danes daleč presega vlogo, ki bi jo sicer igrala država njenega teritorialnega obsega. Benešev državniški recept je enostaven. Sam ga je označil na nekem predavanju v Brnu: vse poskušati, da se razloži, kar je možno od tega, kar je nemogoče, spoznavati realnosti od danes in možno realnosti od jutri, vedno se držati ideje demokratizma, ki znači mir, delavnost, strokovno znanje, agilitet in — diskusijo. Skrivnost uspeha tega recepta seveda leži v umetnosti uporabe.

Eden največjih Beneševih državniških uspehov je ustanovitev Male antante. To je produkt državniške tvorbe sile, ki je znala vzajemne politične interese in potrebe Češkoslovaške, Jugoslavije in Rumunije spojit v politični sistem, kateri štiti skupne življenjske interese zaveznikov ter jih veže pri velikih problemih napram vsem drugim v politično enoto, ki vedno bolj zavzema pozicijo evropske velesile. Ne v svrhu imperijalističnih in ekspanzivnih ciljev, temveč da se nove nacionalne države mirno in svobodno razvijajo v enakovredne tekmovalke pri delu za kulturo in civilizacijo.

Toda kar nam ministru Beneša tako tesno približa našim srem, to je njegovo neposredno delo za osvobodjenje in ujedinjenje ne le njegovega lastnega temveč tudi našega naroda. V svojih memoarjih, v katerih slika grandiozno svojo državniško akcijo za časa svetovne vojne, pravi predsednik Masaryk: »Takoj na začetku mojih spominov moram spregovoriti o dr. Benešu. Bil je tedanjí skromni profesor trgovske šole res »takoj na začetku«. On je ustanovitelj Maffie, njen nedosežni organizator, on je od leta 1914, naprej desna roka Masarykova, njegov zunanji minister, šef češke propagande, neumorni politični delavec, čista glava, znanje, odločnost, nič strahu pred smrtjo, tako ga karakterizira Masaryk. In v emigraciji je bil dr. Beneš zvest ter požrtvovalen so-trudnik tudi pri naših osvobodilskih stremiljih. Poleg Masarykovega je njegovo ime neizbrisno zapisano v anale našega osvobodjenja. Bilo je le naravno nadaljevanje tega njegovega dela, če je kot zunanji minister češkoslovaške republike toliko iz politične modrosti, kolikor iz prave srčne potrebe vse storil, da je prišlo med Češkoslovaško in Jugoslavijo do pogodbe, s katero je tudi mednarodno ugotovljeno bratsko zavezništvo, ki od davnine veže oba naroda in nam je bilo v dobah borbe na življenje in smrt uteha in opora.

Minister Beneš je prototip demokratskega, naprednega moža. Njega spaja z naprednim delom našega naroda duh skupnega velikega učitelja Masaryka, katerega nauki so tako krepko oplojili tudi glave in srca jugoslovenske napredne inteligence.

Prisrčno pozdravljen veliki sin bratkega naroda na naši zemlji!

Praga, 7. januarja. j. Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je odpotoval danes na konferenco Male antante v Beograd. Minister potuje iz Beograda direktno v London, odkoder se vrne dne 20. t. m. v Prago.

Beograd, 7. januarja. j. Češkoslovaški poslanik v Beogradu g. Šeba je odpotoval danes zjutraj v spremstvu enega tajnika jugoslovanskega zunanjega ministertva v Maribor, kjer bo sprejel zunanjo ministra dr. Beneša.

Likvidacija zagrebske pokrajinske uprave

PO DALJŠEM OKLEVANJU JE VLADA SKLENILA POŽURITI TUDI LIKVIDACIJO V ZAGREBU.

Beograd, 7. januarja. r. V zadnjem času se je v vladnih krogih čisto razpravljalo o likvidaciji pokrajinskih uprav posebno tudi one v Zagrebu. V zvezi s tem sta obstajali dve stališči, eno, da se z likvidacijo v Zagrebu počaka, in drugo, katero v glavnem zastopa minister za notranje stvari Vujčić, da se v Zagrebu izvede likvidacija, kakor v ostalih pokrajinah. Bilo se na dnevnem redu tudi kombinacije o novih osebnostih pri pokrajinski upravi v Zagrebu s posebno nalogo, — kakor se je reklo — da se »pripravi pomirjenje hrvatskega dela naroda«. V zvezi s tem je bil pred no-

katerimi dnevi tudi zagrebski namestnik dr. Cimić v Beogradu.

Sedaj pa je kakor vse kaže padla odločitev. Vlada je odobrila predlog notranjega ministra, da se ima takoj pričeti likvidacija pokrajinske uprave v Zagrebu kakor se vršila v Sarajevu in Ljubljani. Vodstvo likvidacije v Zagrebu se bo poverilo najbrž dr. Cimiću, da si se nekateri potegujejo za sedanjega šefa notr. oddelka Gavro Gojkovića, da bi bil on likvidator. Likvidacija naj bi bila izvedena do konca januarja ali najkasneje v prvi polovici februarja.

Atentat na Venizelosa?

NA SOBOTNI SEJI GRŠKE KONSTITUANTE JE VENIZELOS TEŽKO OBOLEL. — NEKATERA POROČILA PRAVIJO, DA JE BIL NANJI IZVRŠEN ATENTAT. — VENIZELOSOV GOVOR O POLOŽAJU.

Atene, 7. januarja. l. Med splošnim navdušenjem je bil Venizelos na sobotni seji grške konstituante izvoljen s 345 od 385 glasov za predsednika ustavodajne skupščine. Venizelos se je postavil na stališče, da je kraljeva odsotnost iz Grške potrebna za toliko časa, da se more narod z ljudskim glasovanjem izjaviti o sledečih vprašanjih: 1.) za ali proti sedanjí dinastiji; 2.) za monarhijo ali za republiko. Ako se izreče narod za sedanjo dinastijo, potem se bo kralj Jurij, ki je sedaj smatral samo kot na dopustu, vrnil na Grško; ako se izjavi za monarhijo, toda proti sedanjí dinastiji, potem pride nov kralj, ako pa se odloči za republiko, potem bo novi režim uredila konstituanta sama. Venizelos se

je odločil, da mora vlada nuditi narodu vsa jamstva za plebiscit.

Atene, 7. januarja. j. Ob zaključku seje grške konstituante se je zgodil incident, ki je izzval veliko konsternacijo. Venizelos je naenkrat padel na tla. Moral so ga odnesti domov. Po mestu se je raznesla vest, da je na Venizelosa bil izvršen atentat. Po drugih vesteh ga je prijel srčni krč.

London, 7. januarja. j. Atenске vesti javljajo, da je Venizelos resno obolel. Zdravniki so ugotovili srčno bolezen in zastrupljenje želodca. Odredili so, da se Venizelos ne sme več udeleževati javnega življenja. S tem je nastopila v Atenah nova resna kriza.

Pred razpustom italijanske zbornice

MUSSOLINI NAZNANI V SOBOTO SVOJE SKLEPE. — NOVE VOLITVE MAJA.

Rim, 7. januarja. l. »Giornale d'Italia« poroča, da namerava ministrski predsednik Mussolini sklicati za 12. t. m. ministrski svet, na katerem bo sporočil svoje sklepe glede usode sedanjega parlamenta. Objava odloka o razpustu zbornice se pričakuje za 14. januar, nove volitve pa se bodo vršile maja meseca. Ker po novem volilnem zakonu od dneva razpusta zbornice do sklicanja

zasedanja novega parlamenta ne smejo preteči več kakor štiri meseci, se bo vršila prva seja nove zbornice koncem junija, ker poteče 30. junija tudi budžetni provizorij. Na vsak način pa mora biti izdan dekret o razpustu najkasneje do 27. januarja, ker mora biti namreč po novem zakonu objavljen 60 dni pred sklicanjem volilnih zborovanj.

Italija in beograjska konferenca

Rim, 7. januarja. j. Italijansko časopisje posveča konferenci Male antante v Beogradu dolgovorne komentarje in poudarja enoglasno, da mora Italija zasledovati beograjska pogajanja z največjo pazljivostjo, ker bo dobila Mala antanta po teh razgovorih značaj, ki bo utegnil biti odločilen za bodočo politiko Italije. »Il Mondo« meni, da se bo konferenca bavila v glavnem s položajem, ki je nastal vsled tega, da je bila Italija pripravljena priznati situacijo na Ruskem in upa, da je italijanska vlada prej natančno premislila posledice, ki bi eventualno nastale vsled te pripravljenosti.

Rim, 7. januarja. b. Italijansko časopisje meni, da bo v Beogradu prišlo tudi glede albanskega vprašanja do izčrpane diskusije. Problem zasluži največjo pozornost Italije posebno vsled tega, ker se je protialbanska politika vsled nastopa Venizelosa na Grškem zopet ojačila.

POSVETOVANJE GRŠKE DINASTIJE.

Rim, 7. januarja. j. Kakor brzojavljajo »Giornale d'Italia« iz Neaplja, bo prispela grška kraljica mati s princesinjo Ireno in Olgo in princem Pavlom tjaka, da se udeležijo ob priliki narodnega praznika svečane maše v spomin kralja Konstantina. Ni izključeno, da boista tudi kralj Jurij in njegova soproga pripotovala iz Rumunije na to svečanost. Gre očividno za rodbinsko konferenco glede dogodkov na Grškem.

ANGLEŽI IN FRANKOČESKA POGODBA.

London, 7. januarja. j. Angleško časopisje končuje diskusijo o francosko-češki zvezi. »Daily News« zagotavlja, da so vse skrbi, ki so se sprva pojavile v angleškem javnem mnenju, nepotrebne. Pripomniti pa je treba vendar, da bo imel dr. Beneš, če se sestavi delavska vlada, v Londonu zelo težko nalogo, pri obrazloževanju pogodbe, ker slede merodajni krogi delavske stranke francoskim poskusom za oborožitev Male antante z velikim nezaupanjem.

BOŽIČ V BEOGRADU.

Beograd, 7. januarja. r. Danes opoldne je v Beogradu zopet zapadel sneg ter je velik mrz. V političnem življenju vlada popolno zatišje radi božičnih praznikov.

SPREMENBA PRI »POLITIKI«.

Beograd, 7. januarja. r. Dr. Ribnikar dosednji direktor »Politike«, je vsled svoje bolezni opustil vodstvo lista ter ga poveril M. Gavriloviću, bivšemu tajniku našega londonskega poslanstva. Pri zadnjih volitvah je Gavrilović kandidiral na zemljoradniški listi. »Politika« je istočasno izstopila iz abonmana mednarodne poročevalne agencije »Union« in stopila v novinarsko zvezo s »Prager Presse«.

SILEN MRZ NA SLOVAŠKEM.

Praga, 7. januarja. j. Velike množine snega, ki so padle zadnje dni, so povzročile na češkoslovaških železniških progah mnogo prometnih težav. Na Slovaškem so dosegle snežne mase na progah višino 6 m. Mnogo vasi je odrezanih od vsakega prometa. Mrz je dosegel 30 stopinj.

ODDAJA PREMOŽENJA V RUMUNJI.

Bukarešta, 7. januarja. j. Vlada izdela zakonski načrt, po katerem se vsako, po izbruhu vojne pridobljeno nenormalno imetje, obdavči z enkratno 30 odstotno oddajo. Razen tega se uvede davek v znesku 200 lejev na dan in osebo za tujce, ki potujejo po Rumuniji. Vlada namerava komercializirati vsa državna podjetja. Dalje je vlada dala v Bruslju kovati bakrenih novcev za 200 milijonov lejev.

FRANCOSKI ODGOVOR NA NEMSKI MEMORANDUM.

Pariz, 7. januarja. j. Na Quai d'Orsay smatrajo za verjetno, da bo francoski odgovor na nemški memorandum izročen tekom jutrišnjega dne.

BERLIN: 7. januarja. j. Kakor javljajo listi, bo nemški odpravnik poslov v Parizu v kratkem odpotoval v Berlin, da se posvetuje z državnim kancelarjem Marxom in zunanjim ministrom dr. Stresemannom o vseh vseh vprašanjih.

Macdonald se pripravlja za prevzem vlade

NJEGOV POLITIČNI PROGRAM. — DANES SE SESTANE ANGLEŠKI PARLAMENT.

London, 7. januarja. j. Jutri opoldne se sestane angleški parlament, da izvoli predsednika. V drugi polovici tedna bodo novi člani parlamenta po verifikaciji mandatorov zaprisoženi. Dne 15. t. m. bo predstavljen prestolni govor, o katerem se prične isto popoldne adrešna debata, ki traja po stari tradiciji tri dni t. j. do 17. t. m. opolnoči. Nato bo sledila nezapnena delavske stranke, ki bo vrgla Baldwinov kabinet. Kabinet se bo pod predsedstvom Baldwinja še ta teden sestel, da ugotovi končnoveljavno besedilo prestolnega govora in sestavi listo odlikovanih, ki jih bo podelil kralj ob priliki razpusta odstopivšim ministrom. Kakor se doznava z konservativnih krogov postane lord Curzon vojvoda Oxfordski.

LONDON, 7. januarja. j. Večerni listi poročajo, da bo Ramsay Macdonald jutri zvečer v svojem programem govoru objavil svoja dva najvažnejša predloga gle-

de zunanje politike t. j. sklicanje repariacijske konference in takojšnja priznanje sovjetske Rusije.

London, 7. januarja. g. »Daily Chronicle« poroča iz krogov delavske stranke, da se je Macdonald posrečilo prepričati stranko in levčarje, da potrebuje narod odnosa, ne pa novih volitev. Vlada bo morala dalje skrbeti za ureditev razmer na kontinentu, k čemer v prvi vrsti spada obnovev rednih diplomatičnih odnošajev s sovjetsko Rusijo.

London, 7. januarja. g. Ramsay Macdonald bo poročal na jutrišnji seji delavske stranke o svojem programu in so posvetoval obnovev z voditelji stranke in načelniki strokovnih organizacij glede zasedbe ministrskih mest. Kakor se govori, bodo zahtevale strokovne organizacije, ki so nosile tudi večino stroškov za volitve, večino ministrskih sedežev za svoje kandidate.

Važne spremembe na Poljskem

NOVI POLJSKI ZUNANJI MINISTER. — VPRAŠANJE MARŠALA PILSUDSKEGA. — POSKUŠEN ATENTAT. — OBISK NA DUNAJU.

Varšava, 7. januarja. h. Dolgoletni poljski poslanik Zamojski je definitivno pristal, da prevzame po povratku iz Pariza zunanje ministertvo. Tozadevni dekret izide jutri zjutraj.

Varšava, 7. januarja. h. Včeraj zvečer sta bila v bližini vojaških zaporov v Varšavi, kjer so zaprti na smrt obsojeni poljski častniki, prijeta dva moža, pri katerih so našli ročne granate. Policija je doznala, da sta nameravala izvesti atentat in na ta način osvoboditi obsojence.

Varšava, 7. januarja. h. Maršal Pilsudski je bil izvoljen za šefa generalnega štaba. Včeraj se je vršila pod predsedstvom državnega predsednika konferenca o tej zadevi, na kateri je Pilsudski stavil pogoje, pod katerimi bi bil pripravljen prevzeti to mesto, ki pa jih je danes državni predsednik odklonil. V zvezi s tem je postalo vprašanje odstopa vojnega ministra, ki je ob priliki svojega vetopa zahteval, da se podeli mesto šefa generalnega štaba maršala Pilsudskemu, zopet aktualno.

Strašna povodenj v Petrogradu

Petrograd, 7. januarja. g. V Petrogradu je katastrofalna povodenj. Velike ledeno mase iz Ladoškega jezera se pomikajo po reki navzdol. Celo oni mestni deli, ki jim je grozna povodenj leta 1824. prizanesla, se nahajajo sedaj pod vodo. Oddelki pionirjev razstreljujejo napokljene ledeno mase. Tudi v porečju spodnje Volge so poplavljeni široke proge. Pri Caričinu je ozemlje na obeh bregovih do 50 km širine pod vodo, ki je odnesla vse tunkajšnje velike zaloge lesa. V Ukrajini divjajo že nekaj dni silni snežni viharji in so posamezne železniške proge popolnoma zasnežene. Z juga prihajajo vlaki imajo celodnevne zamude. Na številnih progah je promet sploh popolnoma ustavljen.

OBISK POLJSKEGA MINISTR-SKEGA PREDSEDA. NA DUNAJU.

Dunaj, 7. januarja. g. Poljska vlada bo v kratkem vrnila zveznemu kancelarju dr. Seiplu njegov obisk v Varšavi. V spremstvu poljskega ministrskega predsednika bo med drugim tudi trgovski minister. Prihod poljskih ministrov na Dunaj se pričakuje za prvo polovico meseca marca.

PREKI SOD ZA ATENTATORJE NA MADŽARSKEM.

Budimpešta, 7. januarja. g. Včeraj je izšla v uradnem listu naredba, s katero se razširja preki sod ne samo na požig, ampak tudi na umor, povzročen z razstrelivom.

VOLITVE V FRANCOŠKI SENAT.

Pariz, 7. januarja. s. Pri volitvah v francoski senat je bilo izvoljenih 16 konservativcev, 20 članov demokrato-republikanske stranke, 37 levo-republikancev in radikalnih republikancev, 36 republikancev in socialističnih radikalcev, 4 socialistični republikanci in 2 socialisti.

KOMUNISTIČNA OFENZIVA V AMERIKI.

Berlin, 7. januarja. j. Po neki newyorskí brzojavki »Timesa« je zastopnik tretje internacionale Kolarov poslal ameriškemu delavstvu pismo, v katerem ga poziva k uvedbi komunističnega gibanja in ustanovitvi komunističnih organizacij.

LIZBONA OGROŽENA OD POPLAVE.

Berlin, 7. januarja. j. »Deutsche Allgemeine Zeitung« doznava iz Lizbone, da preti mestu poplava, ki bo še večja od one leta 1824.

VELIK POTRES V BUHARI.

Moskva, 7. januarja. g. V Samarkandu v republiki Buhari je močan potres porušil nad 400 hiš. Dosedaj so potegnili izpod razvalin 83 mrtlicev.

ATENTAT PRED MIKADOVO PALAČO.

Pariz, 7. januarja. l. Pred mikadovo palačo v Tokiju se je vršila velika demonstracija, tekom katere je vrgel neki Korejec bombo, ki pa ni eksplodirala. Atentator je izjavil, da je prišel zjutraj iz Sangaia. Pri njem so našli tri bombe.

NOVI JAPONSKI KABINET.

Pariz, 7. januarja. l. Novi japonski kabinet se je definitivno konstituiral: ministrski predsednik je Kiyeura, zunanji minister baron Fuyimura, vojni minister general Fukuda, mornariški minister admiral Fuzuki.

PRIZADEVANJA TURČIJE.

Berlin, 7. januarja. j. Turška vlada se pogaja že več časa z nekaterimi državami, ki so zainteresirane na lausanskim mirovnim pogodbi glede sklepa prijetih pogodb. Nemčija bo pooblastila enega svojih poslanikov na Balkanu, naj vodi pogajanja o nemško-turški pogodbi.

Inozemske borze

7. januarja:
CURIH: Beograd 6.425, New-York 574.25, London 24.73, Pariz 28.75, Milan 24.82, Praga 16.70, Budimpešta 0.03, Bukarešta 2.90, Sofija 4.10, Dunaj 0.008077 avstrijske žigosane krone 0.0081.
TRST: Beograd 26 do 26.20, Dunaj 0.0325 do 0.0330, Praga 67.40 do 67.80, Bukarešta 11.75 do 12.25, New-York 23.10 do 23.20, Pariz 115 do 115.50, London 99.70 do 99.75, Curih 408 do 406, dinar 26 do 26.20, dolar 23.05 do 23.15, avstrijske krone 0.0320 do 0.0330.
DUNAJ: Beograd 794 do 798, Berlin 15.20 do 15.80, Budimpešta 3.50 do 3.60, Bukarešta 361 do 363, London 306.000 do 307.000, Milan 3064 do 3076, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 3552 do 3568, Praga 2067 do 2077, Sofija 406 do 500, Curih 12.355 do 12.405, dolarji 70.560 do 70.900, lire 3030 do 3050, dinarji 792 do 790.
PRAGA: Beograd 88.45, Dunaj 4.755, Berlin 7.40, Rim 119, London 148.175, New-York 34.40.
BERLIN: (V milijonih): Beograd 48378, Milan 189.525, Praga 128.178, Pariz 217.455, London 18.254.250, New-York 4.189.500, Curih 758.100.
NEW-YORK: Beograd 112.50, London 429.625, Pariz 491, Berlin 0.000.000.0023, Rim 431.25, London 17.43, Praga 201, Dunaj 0.1425, Budimpešta 0.525, Bukarešta 51.25.

UKREPI PROTI PADANJU FRANKA

Pariz, 7. januarja. s. Francoski finančni minister izjavlja v »Matinu«, da bo stavil v torck v ministrskem svetu predloge radi omejitve špekulacij s francoskim frankom. Minister namerava očistiti najprej pariško borzo raznih nezajeljenih elementov.

Minister Beneš v Sloveniji

Danes popoldne s praškim brzovalnikom potuje češkoslovaški zunanji minister dr. Edvard Beneš v Beograd na sestanek državnikov Male antante. Na pogranični stanici v Mariboru ga oficijalno pozdravijo zastopniki jugoslovenskih oblasti in v imenu češkoslovaškega diplomatskega zbora v Jugoslaviji ljubljanski generalni konzul dr. Otokar Beneš. Minister Beneš nadaljuje iz Maribora pot preko Zagreba ter pripe v Beograd jutri zjutraj. Sprejem v Beogradu bo zelo sijočen. Z ministrom Benešem potujejo mnogi referenti raznih češkoslovaških ministrstev.

Minister dr. Edvard Beneš je najmlajši v zboru evropskih državnikov. Rojen 28. maja 1884. v Kožlanah kot sin sirmoških staršev je študiral v Pragi filozofijo, v Parizu pa je promoviral l. 1905. za doktorja prava. Nekaj časa se je na to mudil na Angleškem, odkoder se je vrnil domov ter je leta 1908. pridobil v Pragi doktorat filozofije. Zaslovel je kot izvrsten sociolog. Dobil je mesto profesorja

za narodno gospodarstvo na češki trgovski akademiji v Pragi ter se je kmalu habilitiral tudi na praški univerzi kot docent za sociologijo. Ko je izbruhnila vojna, je vstopil dr. Beneš kot volonter v redakcijo Masarykovega »Časa« in je stopil v ožje stike s prof. Masarykom.

Od takrat pričenja najožje sodelovanje obeh mož. Ko je odšel prof. Masaryk v decembru 1914. definitivno v inozemstvo, je ostal dr. Beneš doma, da organizira informacijsko službo. Ustanovil je slavnoznano Maffio. Dne 1. septembra 1915. je tuil on pobegnil, da prevzame del obsežne Masarykove akcije. Postal je Masarykova desna roka in vsi važni državniški akti tedanjega češkoslovaškega Narodnega odbora v emigraciji so njegovo delo. Po osvoboditvi ga je revolucionarni češkoslovaški parlament dne 14. novembra 1918. imenoval za ministra zunanjih zadev češkoslovaške republike. Ta resort je od takrat stalno v njegovih rokah. Od 21. septembra 1921. do 7. oktobra 1922. je bil dr. Beneš tudi ministrski predsednik.

Jubilej beograjske »Politike«

V začetku leta 1904. so se razmere na slovenskem jugu začele razvijati tako, da so se na Dunaju pričeli — batti. Posebno Beograd, ta skromna prestolnica majhne Srbije, je začel živeti novo življenje, razmahavati se je začel na vse strani, postal je središče onega tajnega in skrivnega dela, ki je napravljalo Dunaju in Budimpešti nemale skrbi.

Bile so to posledice junijske revolucije leta 1903, ko je padla slaba, nepopolna dinastija Obrenovićev v svojem zadnjem predstavniku slabotnem Aleksandru, pod katerim se ni moglo pričakovati, da bi Srbija mogla igrati kako večjo ulogo na slovenskem jugu. — Na prestol Srbije je prišel vnuk voditelja prve srbske ustaje proti Turkom, slavnega Karagjorgja, naš slavi osvoboditelj Peter. Ze takrat je zatrepalo Jugoslovanstvo v nekem veseljem pričakovanju in že na Dunaju so doneli pri povratku kralja Petra v domovino navdušeni klici: »Živio jugoslovenski kralj!«

Nova doba je nastala za Jugoslovanstvo in to novo dobo je v veliki meri o tvoril novi beograjski dnevnik »Politika«, ki jo je v začetku leta 1904. ustanovil v prav skromnih razmerah pokojni Vladislav Ribnikar z mlajšim bratom Darkom, sinom znanega beograjskega zdravnika dr. Franja Ribnikarja, našega ožjega gorenskega rojaka iz Seničnega pri Trzinu.

Prvi jugoslovenski list v Beogradu. — Jugoslovenski ne samo po svojih ustanoviteljih, ki sta bila po očetu Slovenca, temveč tudi po svoji pisavi in po ciljih, ki jih je list konsekvntno zasledoval. »Politika« je bila nekaj novega, nekaj nepričakovane, da, naravnost nekaj izjemnega, ker je bila čisto evropsko urejen list, prvi v Beogradu, kjer je bila do takrat žurnalistika še zelo primitivna.

»Politika« je govorila kakor iz duše vsem pravim nacionalistom. Vse, kar je bilo takrat v Srbiji najboljšje, se je zbralo okoli novga dnevnika, ki je pogumno, vztrajno in dosledno nosil v široko narodno vrsto jugoslovenski nacionalizem, idejo jugoslovenskega Pijemonta, voljo za delo in poštrevanje. Prve politične in znanstvene osebnosti takratne Srbije so bili sotrudniki »Politike«.

Lepi so to bili časi in »Politika« je v njih ponosno nosila zastavo osvobodjenja in ujedinjenja. Zasluga »Politike« je, da je tako zavalovila narodna volja in bojaželnost začasne aneksijske krize, da je takratni minister zunanjih poslov dr. Milovan Milovanović, eden izmed največjih državnihših talentov, ki jih je rodilo naše pleme, mogel skozi osem mesecev voditi uprav vojaško diplomatsko vojno z močno avstro-ogrsko monarhijo. Srbija

je morala, seveda odnehati, ker čas za končno odločitev še ni prišel, ali ona se je pripravila vojaško in politično na poznejše čase, ki jih je tako sijajno prestala, zasejala pa je tudi seme med neodrešenimi brati, ki je vzkliko k velikemu plodu.

»Politika« je v teh bojih igrala velopomembno vlogo. Vedno je bila nacionalna in borbeno! Nobeno čudo, ako je prav kmalu postala prvi, najmodernejši list v Beogradu, ki se ga je upošteval tudi v inozemstvu, posebno na Dunaju in v Budimpešti, kar se je videlo zlasti za časa Friedjungovega procesa in pozneje, ko se je v sovražnih krogih smatralo »Politiko« za najbolj iredentističen list na slovenskem jugu.

Vodila sta list dva brata, oba rezervna oficirja, oba ranjena že v balkanski vojni, starejši pri Jedrenu, mlajši pri Kumovcu in ob Bregalnici. V svetovni vojni sta posvedočila načela, ki sta jih s takim doslednostjo zastopala v »Politiki« s svojim življenjem. V drugi polovici leta 1915. sta padla oba junaške smrti kot rezervna kapetana in sicer Darko dne 31. avgusta, Vlado pa 1. septembra, po naključju na isti postojanki. Padla sta zvesta svoji novinarski preteklosti in prepričana, da se bodo uresničili ideali, za katere sta se borila s peresom in pa smrtonosnim orožjem v roki.

Ostal je brat dr. Slobodan, današnji direktor »Politike«, ostali so uredniki, med njimi oba odlična novinarja Jovan Tanović in Miomir Milenović. Oživila je po vojni »Politika« in javili so se stari sotrudniki in čitatelji. Danes je »Politika« najbolj razširjen in priljubljen, pa tudi najresnejši beograjski dnevnik in je po duhu ostala zvesta temeljnim idejam iz leta 1904. Zato uživa tudi danes oni veliki ugled, ki ga je uživala skozi celih dvajset let dosedanjega izhajanja, ker se drži svojih lepih tradicij, ki sta jih ustvarila brata Ribnikarja, dva junaška, ki sta junaško padla na bojni polju za uresničenje velikega ideala jugoslovenskega ujedinjenja.

»Jutro« v imenu tisočev svojih prijateljev in čitateljev iskreno čestita oddidnemu sobojevniku za veliko našo nacionalno in državno stvar.

Zbirajte in darujte,
da zgradimo
Sokolski dom
na Taboru!

Vihar v čaši vode

Staro taktično pravilo je: »Reci mi, da ti ne poreče.« Po tem se ravna g. Ravnihar, ko očita JDS, da mu noče izpolniti pogodbe radi ljubljanskega mandata. Teatralno objavlja pismeni izvod pogodbe, ki pa je že bil objavljen 20. februarja 1923 in ga nihče ne zanika. S kričanjem hoče premotiti sebe in druge, da je sam z izpolnitvijo pogodbe v zamudi.

Obenem z ostalim sporazumom sta se namreč stranki pogodili, da stroške volilne kampanje nosita skupno in da bosta v tem pogledu vse potrebno uredila predsednika pogodbenih strank. Za ta dogovor so pričeli vsi, ki so bili prisotni. Nato se je napravil v skupnem volilnem odboru skupen proračun. Člani NNS, so predlagali svoje postavke in niso nič tajili, da se zavedajo skupne obveznosti. O tem obstojajo protokoliarne ugotovitve. Ko pa je bilo treba od besed prestopiti k dejanju, se je g. Triller začel umikati. S pismom od 10. marca 1923. ga je pozval g. Žerjav na sestanek, da se ta stvar uredi.

12. marca 1923 je g. Triller odgovoril, da je v smislu obveze NNS že več dni na delu, da nabere njen delež, a da nima uspeha. Podrobno je javil, kje trka in kaj mu njegovi g. somišljeniki odgovarjajo. Skušal se je izmotavati s tem, da njegovi ljudje nočejo nič dati, a mu je to bilo seveda takoj odločno zavrnjeno. G. Triller je nato izjavil, da bo še nadalje poskušal pritiskati svoje prijatelje. Ko pa le ni izvršil dogovorjene obljube, se je JDS pritožila v skupnem volilnem odboru, kjer je bil tudi g. Ravnihar. Zastopniki NNS so svojo dolžnost priznali in dr. Ravnihar je prevzel nalogo, da pri dr. Trillerju uredi, da bo obveza NNS izpolnjena. Med tem je čas hitel in nastali so skupni troški, ki so pri volitvah običajni (plakati, pisarni, pisma, posli itd.). Te stroške je JDS s protestom založila in obračun takoj po volitvah predložila NNS.

Gospodje od NNS se pa za stvar niso brigali vkljub opominu. Stvar je postala aktualna, ko je že septembra 1923 hotel g. Ravnihar v Beograd. Tedaj je načelstvo JDS med drugim (ugotovivši, kako je stvar s stroški), javilo NNS, da nje-ne pogodbene pravice počivalo, dokler NNS sama s svoje strani pogodbe ne izpolni in ne poravnava svojega dela stroškov. G. dr. Triller in tov. so JDS potem odhazali na sodno pot, ter so molčali — do novega leta.

Zdaj se jeze, da je zbor zaupnikov JDS odobril sklep načelstva od 12. septembra 1923, da mora, kdor zahteva izpolnitev pogodbe, sam prej storiti vse, kar njega zadeva, in pravice NNS do tega trenutka počivajo.

Tak je dejanski stan, ki ga vse kričanje ne more za las spremeniti. Sodba je prav lahka.

Saj ve vsakdo, da komaj gre za vsoto, ampak gre za načelo politične ko-rektnosti. Demokratom ne gre v glavo, zakaj bi oni plačevali račune za radikal-skega poslance. Da bi se Mica Kovačeva ne norčevala, to ji ne bo dano.

Treba je izredne drznosti, da družba gospodov, ki si nadeva ime stranke, pa dejansko sploh stranka ni, ker nima niti ene organizacije, ni niti enkrat nastopila, nima zbora delegatov — sploh nič pod milim Bogom nego zeleno mizo, okoli katere vsake kvarte sede 6 do 10 gospodov k ugodnim razgovorom, drzno poskušajo izbegavati svoje obveze ter dolžiti JDS besedolomstva, ker JDS zahteva, da ta gospoda izpolni najprej svoje že davno zapadle besede. Kaj pa je to za magnate kakor so Jelačini, Trillerji itd., da nekaj žrtvujejo za svojo »stranko«? Ali ni sramota, da se mora o takih stvarih le eno besedo izgubljati? Ali ne čutilo, da stejo na prangerju?

Mica Kovačeva je pozvana, da svoj račun plača, pa bo pogodba oživila in JDS bo pristopila točki III. pogodbe to

je, obe načelstvi se sestane na posvetovanje glede oportunitete podaljšanja termina. Načelstvi, kakor sta obstajali 19. februarja, bosta debatirali in skušali doseči sporazum.

Ze resolucija zaupnikov JDS, da se toč-no drži pogodbe. Ne pomaga nič. Novečevali se gg. od bivše NNS iz nas ne bodo.

Kraval, ki ga delajo, da bi preslepili javnost, ne bo zalegal in o politični do-stojnosti naj ne pridigajo ljudje, ki so svojega sopogodnika že septembra 1923 posmehljivo in cinčno odkazali — na sodno pot...

Sedaj ko so se vjeli v mreže svojih lastnih meletarskih trikov kričijo. Pa ne bo pomagalo. Ljubljanski zaupniki JDS in to je cvet ljubljanskega naprednega meštanstva vseh slojev so soglasno odob-rili stalniše načelstva JDS. Tem 200 po-štenim ljubljanskim naprednjakom go-spodje Triller, Jelačini in Roman Ravni-har ne bodo očitali nedostojnost in ne-poštenosti To si naj predvsem zapom-nijo.

Politične beležke

Redukcije v kmetijskem oddelku. Iz Beograda je prispel telegram, ki našteva uradnike v kmetijskem oddelku pokrajinske uprave, katerih se ne prevede. Ta telegram je zloben udarec proti našemu kmetijstvu, ki mu ubija komaj nastalo organizacijo. Brez ozirnov na stvar in na interes kmetijstva se gaz vse, kar je bilo že ustvarjeno. Šola na Grmu je skoro uničena, okrajni ekonomski razpršeni, oddelek razdeljan. Med neprevedenimi se nahaja tudi g.v. Rohrmann, ki bi bil pač zaslužil, da se ga upokoji šele po prevedbi! Mi odločno protestiramo proti tej sramotni redukciji, ki je izpeljana kakor če spustiš slona v porcelansko trgovino. Morda bo ob tem hero-statskem činu vsaj eden izmed naših »kmetijacev« pomislil, kakšen gorostasen čin je storila SKS, ko se je v Ljubljani zvezala s istimi radikali, ki so suflirali take svinjarije. Za boj med radi-kali in zemljoradniki plačuje račun naš kmetijstvo, stranka, ki toliko govori o kmetijskih interesih, pa se veže z radi-kali s ciljem: pokoli JDS. To so paradoksi, ki so mogoči le, ker vodijo politiko SKS nekateri ambiciozni ljubljanski »tudi politiki«, katerim se pred 14 dnevi gotovo še niti sanjalo ni, kakšni utegnejo biti blagoslovi od Ravniharjeve roke.

Besedolomstvo. Piše se nam: Kakor smo pričakovali, tako je prišlo. »Ogorčevalna« kampanja je tu. Kdo pa je ogorčen? Seveda naša SKS, od kate-re imamo 3 podpisane pogodbe, ki so pa bile vse prelomljene s cinčnim nasme hom. Ogorčena je »Jadranska« in ogor-čen je — g. Triller. Sklep JDS, da naj najprej Trillerjevci plačajo svoj del volilnih stroškov, je pravilen. Spominjamo se prav dobro, kako so pred volitvami zastopniki NNS, potem ko je bil sprejet skupni proračun, zahtevali, naj se povrh vanj unese še posebej za separatno troške NNS 20.000 Din. Spominjamo se, kako je dr. Triller sporočil, da skuša nabrati, pa gg. od NNS ne dajo in kako je prošil za pritisk na lastne njegove ljudi. Mož se je čutil vezanim in vsi dele-gati NNS v skupnem volilnem odboru so izjavljali, da bo Triller že poskrbel za plačilo. Posebno je g. dr. Ravnihar izjavil to isto. Zdaj pa gospodje kava-riji kriče o besedolomstvu, ko se jih pri-lema za besedo in bi vsi prisegli, da se o troških ni govorilo niti besedice...

Koroščeve obupne pretuje. Si-nočna »Straža« prinaša razgovor, ki ga je imel njen urednik z dr. Korošcem, ki je baje dopotoval iz Ljubljane v Mari-bor. Dr. Korošec je odgovoril uredniku na vprašanja, če se je sestal na Dunaju z Radičem, če se ima zveze z Radičem, kakšno je njegovo razmerje do opozi-cionalnega bloka, kakšno je razmerje do radikalne stranke in če še upa na

avtonomijo. Dr. Korošec je rekel, da na Dunaju sploh ni bil, ker baje nima toliko denarja, da bi plačal v sanatoriju po 700 Din dnevno. Želje, da bi se sestal z Radičem, baje ni izrekla niti radičeva niti njegova stranka. On da ve samo iz listov, da je Radič na Dunaju. Nima to-zadevno nobenega poročila niti iz Za-greba niti z Dunaja. Njegovi odnosi za Zagrebom se niso niti najmanj spre-me-nili. V Zagreb pa ni še odšel zadnje me-sece radi svoje bolezni. Sicer pa se tu-di ni bilo potrebno sestajati. Takozvani federalistični blok obstoja dalje. Z opo-zicijo smo si v dobrih odnosih, le zem-ljoradniki niso dovolj zanesljivi. Ni iz-ključeno, da se osnuje opozicijski blok, ki bi trajal do konca novih volitev. Block tega je mogoč blok za morebitno vlado samo, ako se vse opozicijske stranke dobro preorientirajo. V demo-kratski stranki gre stvar naprej. V radi-kalni stranki po smrti Protičević izgleda, kakor da bi radikalna stranka opustila vsako misel na ureditev države v dru-gem smislu kot predvideva Vidovdan-ska ustava. »Ali upate na avtonomijo?« — »Prepričan sem, da pride, ako bo na-rod vztrajal. Ako ne, potem je dobro, da se pripravimo na pot v nemške ru-dokope in ameriške fabrike. Svojo uso-do in bodočnost ima narod sam v ro-kah. Če hoče avtonomijo, bo šel z na-mi, če pa ne, naj jo ubriše za sloven-skimi filijalami radikalov, demokratov in zemljoradnikov.« Gospodu Korošcu je očividno zelo tesno pri srcu, ko po-šilja vse »ljube Slovence«, ki bi ne hote-li voliti klerikalno v nemške rudnike in ameriške fabrike. Hotel je seveda, re-či — k vragu, pa kot duhovnik ne more s tako iskreno besedo na dan...

V čegavi službi? Iz Lesc se namt poroča, da znani kandidat SKS g. Az-man hodi od hiše do hiše, naj se opusti »Jutro« in »Domovina«. Mož je s tem prevzel mesto kaplana. G. Azman nima uspeha in je številno naročnikov zrastle. Kogar Bog hoče uničiti, mu najprej pamet zmeša. To velja tudi za voditelje SKS. Globoko so že padli!

Seja ljubljanskega načelstva JDS za januar se vrši v četrtek, dne 17. t. m. ob 3. popoldne v prostorih tajništva.

Torek 8. jan. Sreda 9. jan.

Največji historični monu-
mentalni prekrasni film

Padec Babilona

v glavni ulogi

Constance Talmadge

Dekoracije izredno mojstrsko
dovršene v slogu starodavnega
Babilona. Krasne scene! Na-
ravni posnetki!

Sodeluje
50 tisoč oseb

Kino »Ljubljanski dvor«

136

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«.
Odgovorni urednik P. Brozović.
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Kulturni pregled

Nove knjige

Okusne izdaje Hrvatskega štamparskega zavoda v Zagrebu. — Nove domače mladinske publikacije.

Slovenec se ne pripravljamo Dosto-jevskega v celotnem prevodu, dasi bi ga potrebovali. Dokler bomo navezani na njegova posamezna dela kakor jih imamo sedaj, bomo pač morali segati po hrvatski izdaji zbranih del Dostojevskoga. Hrvatski štamparski zavod v Zagrebu si je nadel hvalavredno in odgovor-no nalogo izdati dela F. M. Dostojevskoga v celoti. Zaenkrat ležijo pred nami trije zvezki, prva serija. Vsebinski jim je sledeča:

Bijedni ljudi; Dvojnik; Gospodin Froh-arin; Roman o devet pismu; Doma-cica; Polzunkov; Slabo srce; Tudi žena i muž pod krevetom; Pošten tati; Božič-no drve i svadba; Bijele noči; Njetoča Nezvanova; Mali junak; O evropskim zgodama 1854. godine.

Prevod je oskrbel znani hrvatski pre-razlase iz rusčine Ivo Velikanović. Izda-ja Hrv. štamparskega zavoda je vredna vse pohvale. Odlikuje jo okusna opre-ma, šeden tisk in dober papir. Tri knji-ge so vezane v platnice in imajo svoj karto. Skupno vsebajo 836 strani in stanejo za tako vsebino in izdajo neza-ten denar 100 Din. Marikatero sloven-

ske založništvo bi si pričujočo izdajo lahko postavilo za vzgled, kajti troje le-pih, vsebinsko in tehnično dovršenih knjig za to ceno je danes v času knji-ževne dragine napol zastopni.

Od iste založbe smo prejeli Milana Marjanovića brošuro »Vladimir Nazor kao nacionalni pjesnik«. Nazor je danes prvi hrvatski pesnik, enako velik kot lirik in epik. Letos je slavil tridesetletni jubilej svojega književnega dela. Ob tej priliki je Marjanović posvetil pažnjo na-cionalnemu momentu v njegovi poeziji. Ker se pri nas o Nazoru še ni mnogo pi-salo, bo Marjanovića publikacija zara-di svojih mostoma naravnost izvršnih podatkov služila kot kazipot vsem pri-jateljem hrvatske lepe književnosti. Poznati Nazora in njegovo delo je dolžnost vsakega jugoslovenskega intelektualca, za-to je Marjanovića brošura tembolj do-brodolna. Stane 20 Din.

Pirandello je pisec iz vrst mlajše ita-lijanske književne generacije. Skoz in skor modernist se je prekopal pred fo-rum svetovnega občinstva zlasti s svo-jimi dramami in komedijami, od katerih je menda najbolj znana »Sest oseb iše avtorja«. V Londonu so se za Pirandella tako navdušili, da so postavili gledali-šče, ki nosi njegovo ime in kjer se upi-zarjajo predvsem njegovi komadi. »Mo-derna knjižnica« v Zagrebu nam pred-

stavlja Pirandella kot romanopisca v knjigi »Izopčena«. To je roman strasti, ljubomurja in duševnih potresov, kakr-šne doživljajo dandanašnje žene. Junaki-nya romana se poroči kot mlado, neiz-kušeno dekle, izrove ljubosumnost svo-jeja moža, ki jo zavrije, nakar pade, se bori s celo družbo okoli sebe ter se končno dvigne in zmaga nad viharji živ-ljenja. Roman je pisan živo in jedrnat-ter je vreden vsega priporočila. Cena 20 Din.

Marihorska »Tiskovna zadruga« je iz-dala nemškega pisatelja Bernharda Kol-lermanna senzacionalni roman »Predor« v prevodu prof. Kobala. Roman popisuje trijumf moderne tehnike, ki se prosla-vi s tem, da izkoplje predor med dvema svetoma, tako, da sta zvezana pod mor-jem tudi na kopnu. Knjiga stane broš-urana 30 Din.

Marijova Učiteljska tiskarna nas je obdarovala s tremi knjigami. Prva je Zvonimira Kosma zbirka mladinskih po-vesti »Ej prijateljčki!«. Kosem je našim čitateljem znano že iz podlistkov »Jutra«, kjer se jim večkrat predstavi. Stilist je prvovrsten in se ob njem človek mno-gokrat domisli Ivana Cankarja. Kar na-piše, se bere prijetno nepriljeno in do-mače. To ga priporoča. V »Prijateljčkih« je zbral štirinajst povesti za otroke. Navajamo samo njih naslove v nadi, da bodo marsikoga napotili k njih vsebini. Evo jih: Ej prijateljčki! — Čekajo. — Večer v gozdu. — Darko. — Babica. — Jež. — Kralj. — Markovo kraljestvo. —

Domotožje. — Gorji pastir. — Minka in Tinko. — Jagnje. — Lovci. — Krožnik breskev. — Cena 16 Din.

Pisateljica Ilika Waštětova je podarila odrasli mladini »Mejaše«, povest iz dav-nih dni. Snov za povest je zajeta iz ča-sa, ko so bili Slovenci in Langobardi sose-je in ko so jim Franki vsiljevali svojo kulturo. Godi se povest 40 let po smrti našega kralja Sama, pozorišče pa ji je tolminsko gradišče s okolico. Po-vest opisuje bojevitost in stare pogo-je Slovencev in staroslovenske običaje, kar naj bi podžgalo vsakega, ki ljubi svoj rod, da vzame knjigo v roke. Cena ji je 25 Din.

Prof. dr. Fran Bradáč je pri Učiteljski tiskarni izdal knjigo »Iz starorimske li-rike«. Slovenci imamo malo antične li-terature v dobrih prevodih. Šele zadnja leta se nam tudi na tem polje svita. Do-bili smo »Antigono« in »Bratski spor« iz grščine, prof. Bradáč pa je segel po rimski liriki, katero nam je predstavil v pesnikih Catulu, Tibulu in Propertiju. Ob Bradáči knjigi bo vsakdo rad po-zabil na ure, ko je moral premelevati ri-mske klasike v izvorniku. Bral jih bo v slovenščini s večjim užitkom in tudi s pravim razumevanjem. Tako postane kla-sična literatura dostopna tudi masi, ki se bo s prebiranjem njenih del duševno obogatela. Prevod stane 12 Din.

Vse te knjige so lahko naroče pri »Tiskovni zadrugi« v Ljubljani, Prešer-ova ulica 54.

Ljubljanska drama.

Torek, 8.: Zaprti.
Sreda, 9.: »Smrt majke Jugovića«. Vo-jaška predstava.
Četrtek, 10.: »Osma žena«. C.
Petek, 11.: »Golobček«. B.
Sobota, 12.: »Hamlet«. Izv.
Nedelja, 13. ob 15.: »Mogočni prstan«. Izv.
Izv. Ob 20.: »Osma žena«. Izv.
Ponedeljek, 14.: »Golobček«. F.
Torek, 15.: Zaprti.

Ljubljanska opera.

Torek, 8.: »Poglavci«. C.
Sreda, 9.: »Suzanina tajnost, Mozart in Salleri, Gianni Schicci. B.
Četrtek, 10.: »Tosca«. E.
Petek, 11.: »Suzanina tajnost, Mozart in Salleri, Gianni Schicci. D.
Sobota, 12.: »Mignon«. A. Gostovanje ge. Wesel-Polla.
Nedelja, 13.: »Sevillski brivci«. Ljudski predstava. Gostovanje ge. Wesel-Polla. Izv.
Ponedeljek, 14.: Zaprti.
Torek, 15.: »Mignon«. B. Gostovanje ge. Wesel-Polla.

Mariborsko gledališče.

Torek, 8.: »Onstran življenja«. E.
Sreda, 9.: Plesni večer gdč. Vavpotič-ve iz Ljubljane.

Celjsko gledališče.

Torek, 8.: »2 X 2 = 5«.

Naročajte dnevnik »Jutro«!

Naši kraji in ljudje

Mariborska nedelja

(Zima — gledališče — «Jutro» — badnjak.)

Maribor, 6. januarja.

Skozi dvojna okna vlnika, težke zavese in skozi zid in zunaj škripajo pod nogami, vsepovsod zima, mraz, po Dravi drsijo celi splavi zdrobljenega letu, ki se odbija od stebre mostu in poka nad vrtinci. Hitimo in bežimo pred to jedko zimsko prozo, poezija kroži samo nad prasketanjem zakurjene peč. Tako se je priostrišla nedelja za pravoslavni božič, — brez snežink, brez sanjave mehkoobe, samo opolzka, ledena gladina, čez katero drsijo sanke izvoljencev.

V soboto zvečer se je proletarijat mariborske inteligence zatekel v gledališče k ekspresionistični drami Nemca Hasenclerjaja. Vsa vrata so zaprli, ugasnili luči in v gosti temi smo od 8 ure do polnoči igrali med nehom in zemljo, sledili duhovom «Onstran življenja», živili, udajali se čustvom in mislimi površno, potem intenzivno, prisluskovali tonom, samo- in dvogovorom, hlastali barve, sence, in zopet mislili... Onstran — kje, kaj, kako? To je ostalo, ko smo po dvaindvajsetih slikah opolnoči igrali cema zaploskali in slovo. Več bo povedal prijatelj kritik, ki se je že bolj sprijaznil z ekspresionisti in je baže tudi sinoči užival od konca. Zelo sem radoveden, kaj in kako nam bo naslikal ta večer. Vsekakor ima boljše živce, ker je krenil potem še v Narodni dom na akademski ples, kjer so stočno ignorirali sibirsko zimo, ko je slikala svoje ekspresionistične rože po oknih. Meni pa je bilo dovolj boja z duhovi in planeti in tako sem nadaljeval filozofijo pod odejo.

Nedeljski dopoldan je oživel šele s polnočjo, ko je solnce škrlito prav nad nami. Gospodarka ulica je bila polna, kot ob najlepši pomladi. Človek je pač res sočljalno bitje. Ne pusti se utesniti v samotno, še manjše njegov duh. Kavarne so natpane in vse čita in hlasta po listih. Še principi klonijo radovednosti: Na Aleksandrovi cesti srečam dva «Stražna» redaktorja in oba čitata «Jutro» — če se ne motim, so častiti gospodje baš praznik Treh kraljev posvetili agitaciji za krščanske liste in s priznico so ravno tiste ure gremili proti «Jutru» in kolegom — pa naletiš ravno pred franciškanskim cerkvi in na takšno pohujšanje. Pred našo podružnico «Jutra» pa je vztrajal kljub mrazu duhovni sobrat s Slomškovega trga, da bo vedel poročati v kapitelnu, kaj piše nedeljsko «Jutro». Tako smo pač mi grešni smrtniki, povsod nepopolni, nedosledni in vedno prepolni dobrih naukov — za druge.

Popoldan: Ulice vnovič oživljajo. Na sever in na jug, na vse strani hite s sammi in drsalkami in tudi smučarji hite v okolico. Pestra množica pa pričakuje na trgu badnjaka. Verni katoličani smo, pa še boljši kristjani in zato že celo mesto slavi s srcem tudi pravoslavni božič. Dolgo je treba čakati, ampak vztrajamo, mnogi z deco, mladi in stari. Po mestu šetamo in iščemo ostanke poganških običajev v naših krščanskih obredih, nad Pohorjem se dvigajo meglice, postaja jasno, pod Kalvarijo že trepeti zlata večerna zarja čez vinograde. Solnce se izgublja v somraku Dravske doline. Tedaj pripeketajo konji po široki snežni Tržaški cesti, barjak na iskrem belcu pozdravlja množico, vsi naši oficirji in Sokoli jahači, same krepke moške postave in muzika, pa že stopa proti mestu val množice krog badnjaka, okrašenega z listnatim vejicem in pestrimi pentljami. Šest belih konj ga pelje, za njim pop in pravoslavne familije v okrašenih vozovih, pa četa pitomec podoficirskih šol in momcev na konjih.

Vsi za godbo, ki svira veselo in prinaša življenje v zamrle ulice. Pred leti smo se še čudili temu prevažanju badnjaka, danes smo ga slavili že kot svoj jugoslovanski božič in bratje Srbi so radi delili svoje božično veselje z nami. Narodne tradicije z juga pronikajo tudi na sever med naše ljudstvo. Ogenj, ki je stoletja tlel v njegovih prsih, dobiva razmaha in ko bo vstalo solnce zopet v prejšnji gorkoti, bo tudi ta ogenj vzplal in ogrel od Maribora tja dol do Vardarja. Videli smo to danes v njegovih plamenčkih, čutili v njihovi gorkoti: Smo eno srce, ena duša!

Zimska nedelja Ljubljanečanov

Ljubljana, 7. januarja.

Odkar ima Ljubljana v zadnjih dneh vendar enkrat pošteno zimo, kakršne so bili vajeni naši starejši, je njena okolica zopet oživila. Izgleda, da se po okoliškem gričevju etablira kakšen nov in svet se nepoznan Davoz. Dečad, ki se je v zadnjih dneh drsala po vseh trotoarjih, tako da bi moral stopati z doma v pisarno po derezah in s copinom, se je v nedeljo preselila na Golovec, kolikor je ni našlo prostora v Bizoviku. Tudi Vodnikova mlaka v Šiški in neimenovana v Trnovem sta bili polni navdušenih drsalcev mlajše generacije. Kdor ni imel celega para drsalck, si je pomagal z eno samo, z «boso» nogo se je pa odrival. Starejša generacija in bolj mestno potomstvo se je pa lovilo in prekopicavalo na obeh drsalščih pod Čekinovim gradom in na Tivolskem bajeju.

Najbolj živahno je pa bilo ves dan okrog Rožnika. Pod brezami so se zbrali smučarji več klubov. Ta smučka tekma je bila prva v našem mestu in mnogo meščanov je ta dan privratalo imelo priliko videti živega smučarja na diljah. Doslej so nas gledali le, ko smo jih mimo njih nosili na kolodvor in se pri tem držali tako veselo, kakor da smo na rogovile nabrali najmanj pol tucata kranjskih klobas. Kljub tej na brzo roko organizirani sportni prireditvi je pa še cela vrsta Ljubljancev odšla v bolj oddaljeno okolico. Oddelki smučarjev je udaril čez Šmarje na Grosuplje, več oddelkov pa na Sv. Katarino, ki je imela v nedeljo obilo obiskovalcev. Nekaj čet je operiralo čez Medvode, druge čez Golob, zopet druge naravnost čez Toško čelo. Tudi ljubljanski lovci so poslali dva oddelka, ki sta menda zajce preganjala pod Sv. Katarino in okrog Šmarjete in Gorizice. Tudi oni čisto navadni turisti, ki se brez smučk in brez puške potepajo po božjem svetu, so jo mahili na isti cilj. Za ni bilo nikomur. Ljubljanska okolica je v nedeljo izgledala, kakor da je prestavljena kam v Alzacijo. Visok sneg je pokrtil vse griče in zavil šume v svoj oklep. Ko so se dvignile dolinske meglice, so izletniki imeli najlepši pogled na vso zimsko krasoto. Kakor začarani so ležale pod nami v dolinah tih vasice, svet molk je vladal nad šumami, ki so se blestele v solnčnih žarkih. Pot skozi šume je bila, kakor romanje pod strehami iz srebrnega filigrana. Od daleč pa so nas pozdravljale Kamniške in Gorenjske planine. Izjemoma je ljubljanska okolica ta dan bila, kakor zdravilišče za pljuča, tako čist je bil jasni, mrzli zrak. Na povratku smo še na Toškem čelu zalotili množico sankarjev in sankuljic, ki so si tu zdrslali svoje sankališče in se navdušeno vežbali. Zvečer so vračajoči napolnili Vodnikovo postojanko Poduti-

kom do zadnjega kotička. Kar nas je bilo nenasitnih, smo se v zgodnji noči vračali skozi hosto in čez Rožnik ter si dilce odpeli po možnosti šele pred domačim pragom.

Premožnejši so si privoščili vprežne sanke. V njih so se držali precej premraženo in se zavijali v svoje kožuhe. Mi pa smo jih zavidali ravno tako malo, kakor one purgarje, ki so se tiščali po zapečkah in kavarnah in izgubili enega najlepših dni, kar jih nudi priroda tekom leta.

Zunanji ministri Male antant

Beneš

Duca

Ninčić

Sedel sem v utici, kjer sem počival, odmarajoč se od spomladanskega dela na vrtu. Kar se pripodi nekaj razboritežev z običajnim živzavom. Borba je bila strastna, kajti doba ljubezni je bila na višku. Trop zaljubljenecv in tekmecev ni ničesar videl in ničesar slišal. Nenadoma pa pade med nje izpod neba siva senca in: «Cij-cij-cij» že milo živka eden v skobčevih krempljih; drugi pa pofrotava v zelenem brljanu. Nekega dne pa zopet priplava izza vogala tajinstvena senca in oče-pevec je izginil. Toda samica ni ostala sama v skrbi za svoje potomstvo. Kmalu je dobila drugega, novega moža. Ta je kot očim prav lepo skrbel za tuj zarod. Poleg očma pa sem opazil še enega vrbaca — tako da sem opravičeno sklepal, da ima vdova-vrbačula na razpolago kar dva nova moža.

Ker sem star lovec, lazim po loviščih rad tudi v nelovski dobi. Mesto palice nosim seboj lahko dvocevno flobertovko za kroglice in drobne šibre. Ni mi baš do streljanja, zato uživam ob vsakem letnem času polnodušno čare lepe narave. Vodil sem svojo pomočnico, lovsko psičko na verižici ob sebi. Šelal sem z njo po

Marameo!

Gorica, 5. januarja.

Beseda je italijanska in pomeni nekako toliko, kakor v slovenščini: «Ne boš, Jaka!» ali pa «Figol!» Svoječasno so naši gorški Lahi prepevali zelo popularno bojno popevko, v kateri so nam klicali «Marameo!», ček, kar nazaj v Tolmin in Solkan pojdi, lopa Gorica bo na veke laška! Živahno in melodiozno koračnico je zložil gorški e. kr. sodnik dr. Lionardo Vinei, iz zelo italijanske, zelo nacionalne in iredentovske gorške rodline. Takrat je bil še adjunkt in mlad. Mož je pa pozneje tudi računat z danimi razmerami. Pravi laški nacionalci, moške pripravljenosti, so zato že svojačasno pričeli dvomiti o pristnosti navdušenega komponista. Ob izbruhu vojne se je sodnik Vinei prostovoljno in brez odloga stavil kot pravni konzulent na razpolaganje žandarjski okrožni in vojaški «plac» - komandi v Gorici in nas je skupno s prošlim policijskim komisarjem Casapiccolo vzel v delo. Prihajal je na gorški Grad skupno z divizionarjem Scottijem, nas oholo zasliskaval, prezl znanec, se obnašal kakor turški paša in dajal od sebe pravna mnenja, ki bi delala čast vsakemu poklenemu inkvizitorju. Ko me je prvič zastikal po večdnevem «ajncel»-nu, mi je veselja žareč naznanil kot najnovejšo vest: «Namur je padel, čez par dni bodo naši v Parizu, tudi Beograd je zaseden, vso zalogo homo poklali! Nemci so vjeli pol milijona Francozov! Tudi Rusom pokažemo kmalu! Moji mladi ženci je na vprašanje povedal, da bom dobil najmanj sedem let ječe, če se sploh posreči, da

me rešijo — vialle.

Fašistovska Italija sedaj «čisti» svoj «hlev». Odpustila je kopo slovenskih sodnikov, ker jih zagrizeni Lahi kot zavednih Slovencev seveda ne more rabiti. Z njihovega stališča je stvar seveda na najlepšem rodu. Zalibog, da mi nimamo odločnosti dovolj, da bi enako postopali pri sebi doma. Lahj so odstranili vse, kar je njim napotil Obenam z zavednimi Slovenci so odstranili pa tudi tiste svoje črnozlate skledolizce («leccaplatini» se reče tam doli takšnim gospodom), ki so se v času Avstrije proslavili z imenitnimi deli in sklanotnim avstrijskim pričanjem. Med njimi je n. pr. sin slovenskega pesnika, nemško-nacionalnolaški črnozlati sodni nadavotnik Cegnar, (izgovorj po laški Čenjar) iz Trsta, in med njimi je goreči komponist «Marameo» Lionardo Vinei.

Odpuščen so torej tisti Lahi, ki so nacionalno nezanesljivi (črnozlati) in tisti Slovenci, ki so nacionalno zanesljivi. Med odpuščenimi slovenskimi sodniki Gorške pograssamo zato še enega ali druzega, in je zlasti značilno, da ni odpuščen prošlim klerikalec, ki se je pa z novim režimom tako sprijaznil, da mu daje še svojo boljšo polovico na razpolago.

Odpust Vineija, odpust zavednih naših ljudi in obdržanje naših nezavednih, to je pravi pendant k Vašemu sistemu v Jugoslaviji. Vi ste nezavedne bogato poplačali, črnozlate in druge takšne pestujete, zato tudi naši sedaj odpuščen sodniki nimajo preveč nade, da jih Vi sprejmete. Popreje še morate — Vineija? Zato pa imate doma takšne razmere, in zato sme Italija tu z nami delati, kar hoče. Silicanus.

Dopisi

IG. Na Silvestrov večer smo se zbrali v Sokolskem domu, kjer je uprizaril dramatični odsek veseligr «Anarhist», kuplet «Zupan», kipe itd. Izmučeno je slo staro leto v pokoj, mlado in krepko je nastopilo novo leto. Nostrejam napredne misli in sokolske ideje kličemo: Zavedajmo se, da smo imeli prvič priitko, dočakati novo leto v Sokolskem domu. Razum naš bratje in pogum, sourage vse premaga. Orodje v desni, v levi meč svoj dom zgradili se bode. Napadnik mora pasti, naš Sokolski dom pa trdno stati! — Zdravo!

TRZIC. Bilanca prosvetnega odseka našega Sokolskega društva za drugo polovico preteklega leta je zelo povoljna, četudi v marsikem še pomanjkljiva. Po končanih nastopih in prireditvah trziškega Sokola in sosednjih društev je prevzela vodstvo notranjega društvenega življenja večša roka br. Metoda Patermosta, čigar prva skrb je bila prepotrebna na preureditev odra in kulisa, katere je priznalo lepo dovršila trojica Patermost-Ster Blaž-Kostanjevec Lado. Po dvakratni uprizaritvi «Desetega brata», ki se ga igrali združeni diletantje «Sokola» in «Svobode» v korist stavbi meščanske šole in občinskih revežev v Sokolskem domu, je prispejal na red okusno izbrani repertoar: 28. X. «Rokovnjači», 4. XI. «Mladost», 11. XI. zabavni Martinov večer z origin. Metodovo burko «Vjel se je»; v korist Saveznemu dnevu je donesla veseligr «Stari grehi» lep prispevek. 5. XII. je bil bogato obdarovan naš naraščaj, za obdarovanje odraslih s pošteno zabavo pa se je vršil Miklavžev večer dne 8. XII. Dec. 16. dec. je sledila sanjska veseligr «Nijoba», na Silvestrovo pa, ki je presegalo vsa dosedanja, je bil spored tako bogat, da smo strmeli. Po igrici «Zapirajte vrata» in smeh vzbujajočih kupletih je imelo občinstvo res užitek, ko je videlo razne žive kipe, kot: robstvo, upor, vstajenje, metanje kopja in diska, rokoborba itd.

— Staro leto je zaključil z vspodbujajočim govorom br. župan Lončar, nakar se je vršila nad vse uspeša zabava. Prosvetno delo bi bilo seveda lažje, ko bi se mu posvetili vsi, ki imajo zmožnosti. Ravno tega pa ni pri nas in vzrokov bi našli lahko dovolj, zakaj težavno delo ne prospeva, ali pa je celo ovirano. Od približno 25 učiteljev se udeležuje ta v društvu v celem dve učiteljski moči! Tretja, vrta naša Dora Nagu nas je zapustila in odšla v Kranj. Spominjamo se jo s hvaležnostjo, saj nam je vedrila lica v društvu in družbi. Upamo, da v novim letom preneha mitvilo in se vsaki posveti kulturnemu delu, ki, četudi se kaže nevhvaležnega, napravlja radost ob vsakem uspehu, bodri druge. Pri njem se človek nikdar ne postara. Repertoar za prvo polletje je pripravljen. Od dobre volje sodelujočih je odvisno, ali ti kako se bo izvedel. Zdravo! — T. J. K.

SEMIC. Sokol v Semicu priredi dne 13. januarja veselico v prostorih brata Ivana Bukovca z bogatim sporedom, igra «Ploha» v 3 dejanjih, srečolov in ples. Začetek ob 7. uri zvečer. Vabijo se vsi prijatelji Sokola. Zdravo!

KOČEVSKA REKA. Na novega leta dan sem bil nebotič priča kratkemu pogovoru med nekim tukajšnjim gostilničarjem in gostom, ki kaže dovolj važnostno sliko mišljenja Kočevarja po peten. letu obstoja naše države. Pogovor se je razvil sledeče: Gost krčmarju: «Počeljska ura je, spat bo trebal» Krčmar: «Kaj zato, saj smo v Srbiji!» Odgovor: krčmarja je izzvenel v tako arogantnem tonu, da me je kar zamrzelo. Nemško časopisje, izhajajoče v naši državi, poudarja vedno, da je nemški narod, ki živi med nami, lojalen. Zlastno je pa, da ne zna tega pokazati napram svojim so-rojakom. Slovenci, živeti v tem kraju, poznajo dobro tega krčmarja in se bodo, to vsaj upamo, znali izogibati njegove gostilne.

Darujte, da rešimo sokolski Tabor!

ločil za dom osiroteli živalici. Oddalji sem se od odprti vrat in skrit opazoval kaj bo.

Pevec je iznova začel navijati svoj stari, čvrsti spev, a mladšč je, odzdvajši se, milo zahteval. Vse to se je parkrat ponovilo. Stari je priletel do balkona, frfotal, opazoval mladšča in zopet odletel. Ko se je vrnil, se je oprezno vsedel na držav balkonske ograje in čez hip zopet odletel. Ko je priletel v tretje, se je vsedel in je slokega, iztegnjenega telesa ogledoval okolično ter bil pri tem vsak hip pripravljeno na pobeg. Še ni zaupal okolišč. Odletel je, a se takoj zopet vrnil. Šele sedaj se je približal mladšču, ki je stresal s perotnicama in mu molil nasproti zevajoč kljunček. Stari je začel mladšča pitati preko kletkinih žic, pozneje je sedel na kletko ter puščal hrano z vrha navzdol. To je bilo mnogo naravnije. — Mladšč je v svoji kletki vidno uspeval in rastlel. Stari mu je za naprej donesal kobilice in drugo golazen.

Ptič je dorasel. Njegove letalske zmožnosti sem preizkusil v sobi. Jetniček je bil že čisto domač. Ko sem videl, da je zmožen samostojnega življenja, sem ga vzel v roko, stopil k oknu in z veseljem pozdravim: «Čiv-čiv» je zletel v naravo, kjer so ga živo pozdravljali tovariši in tovarišice.

Tako sem spoznal in se uveril, da tudi lovec lahko premnogokrat občuti svoj lovski blagor še na drugi način, in ne samo ob pokanju pušk in tuljenju rogov, ki odmevajo po goščavi.

P. G. Višnjaj:

Iz zatišja lovskega življenja

Ob severni stranski steni gospodarskega poslopja, ki zaokroža moj vrtič, raste širokolisti bršljan, ki s svojim vedno svetlim zelenjem gosto pokriva zidove od elementa in preko strehe. K temu bršljanu je prislonežena čedna vrtna utica, od katere solčni žar poleti ne prodre. V tej utici prebijem mnogo prijetnih uric. Medtem ko na prostem vročina pali ljudi, je meni v njej hladno in prijetno.

Sedaj v zimskem času bivajo v uti številni vrabčiči, katere zatočišče kolikor toliko varuje pred mrazom. O mraku nastane v uti pravcati živzav in preprij za spalna mesta. Ako živli prepodim, se jih dvigne cel roj na bližnje golo drevje in strehe. A kmalu so zopet vrnejo.

Za vrabce v njih najhujši sovražnik, mali kragulj. Redno ob svoji uri, navadno proti mraku, priplava tajinstveno izza vogalov, da ugrabi nesrečno žrtev v svojo kremplje. Kragulja ne ustreli; vrabčič mu od srca privoščim, ker mi spomladi delajo škodo na setvah. Poleg mladih in golobov ne poznam bolj zagrizenih škodljivcev kalečnega graham. Zato sem kragulju celo hvaležen, da zmanjšuje vrabčiji zarod.

Spomladi pa, v dobi pomlajajoče se ljubezni in paritve, nastajajo živahni, slišni glasni, a vobče nedolžni dvoboji med samci, ki po številu prekašajo nežni spol. Premnogi vrabčič ostane takrat neosrečen. Neutešni ljubavni nagon je prav gotovo v hudo pokoro njegovi naravi.

Moji pozimski skrivalci v uti gnezdijspomladi drugje — drugače bi bilo gorje vrtinim nasadom. Samo en parček se nastani v zelenih stenah varnega skirovišča in zgradi v bršljanu svoje gnezdece. Takrat opazujem rad, kako znašata roditelja skupaj potrebne reči za gnezdo. Prinašata dolge nit, žimo, slamo, perje in cunjice, a gnezdo spleta navadno samo samica. Očka znaša potrpežljivo na kup kar je potrebno za zidanje.

V tej dobi se vrše med vrabci-sameci hudi boji. Tekmece zalzejuje tekmece. Samica se namreč uda onemu, kateri zmaga. V tem ognjevitom bojnem razpoloženju pozabi borec na vso opreznost. Casih se pripode po zraku kar trije ali štirje samci. Glasno kriče, prekopicajo in cukajo se, da frli perje po zraku kakor bi se skubili.

Ko je izvojevana zmaga, nastopi za roditelja doba tih, zlate sreče. Samica je že davno vplela mehkočni perjev puh med slamnati obod. Samec sede visoko v zelenje in opazuje svojo družico. Tam se razkošati in razkrili perotnice. Perje štrli od njega kakor naježeno, vse v njem škriči od živalske ljubezni. Z repkom mahaje čeblja: «Čeč-čeč-čeč!» Očesci mu žurita in ko se ona iz svojega gnezdeca oglasi: «Čem-čeč-čeč!» prileti samec v tresočem poletu k njej. Tihi: «Je-j-j-j-j» se ji izvije iz slih prsi, a on odrči zopet z glasnim: «Je-že, je-že!» na staro mesto in novo življenje je spočeto.

Lucifer

86

Nyctalope postoji pred njim in nameri revolver nanj. In z grozotno mirnim očnim de s pritajenim, hladnim glasom:

«Ne kretanje več, sicer sprožim! Moj revolver je neslišen... Proč od mize!... Tja na desno!... Tako! Sédite v onje naslanjač tam! Sédite!... Sedite, pravim!... Dobro... Ta stol zame. Zdaj se vidiva iz oči v oči... Ne genite se!... Pilou!»

Provansalec prihiči.

Sainclair mu govori, a ne izpusti treščega se Ruperta izpred oči:

«Odveži ta le jermena z naslanjača... Brži!... In zveži dobro in močno roke in noge!... Kajti človek nikdar ne ve... Poglej, da-li ni v njegovem stolu električne žice!... Premakni ga tja!... Dobro!... Ostanj tu!»

Molk.

V rezkem tonu nadaljuje Sainclair:

«In zdaj, gospod, ne nameravam izgubljati časa, da vam razložim, kako sem vstal od smrti. Vedite, da mi vaše življenje ni prav nič dragocenejše kakor vam je bilo moje. Ubil vas bom pa le, če me boste ovirali, a takrat pa s smrtno gotovostjo in brez oklevanja. Ne bom vas izpraševal. Ne zahtevam od vas nikakega odgovora. A svetujem vam, da se vedete tako, kakor zahtevam; pri prvi sumljivi kretnji vas dam ubiti. Ste razumeli? Dobro. Pilou!»

«Gospodari!»

«Reči, če veš komu, naj ti takoj prekrbi aparat za proizvajanje uspalnega plina in dve maski... Nadeni si aparat na hrbet, natakni si masko, drugo pa prinesi meni. Zuri se!»

Pilou brez besede odhiti.

V njegovi odsotnosti Sainclair neprestano opazuje in pazi na ujetnika. Njegove misli mirujejo. Tudi njegov duh potrebuje počitka. Bojni načrt je imel dogotovljen, zdaj ni bilo več v njegovi moči izpreminjati ga. Nyctalope torej mirno čaka.

Pilou se brzo vrne, na glavi ima ma-

sko, na hrbtu aparat, v levici cev za brizganje plina, v desni masko za Sainclaira. Sainclair si jo naden na glavo, potem pa ukaže z glasom, ki prihaja iz maske zamolkel:

«Uspavaj tega človeka!»

Provansalec zavrti pipo. Plin začne uhajati kakor bel, droben prah. Počasi se začne zgoščati v paro okrog Rupertove glave, na katero nameri Pilou cev v razdalji dveh metrov.

«Rekli so mi,» reče Pilou, «da zadostuje ena minuta.»

«Torej je že dovolj.»

Skoraj takoj potem, ko zapre Pilou pipo, se sopara razprši in izgine.

Rupert VI. spi. Oči ima zaklopljene, usta napol odprta. Počasi in mirno se mu vzdiguje prsa, vse tolo je pogreznjeno v naslanjač.

«Vse v redu!» šepne Sainclair in stopi k mizi ter pritlače na gumb številka 5.

Zavesa se odgrne in Grisyl priteče. Mimogrede pogleda spečega Ruperta, nato pa se z bleščajočimi, občudovanja in ljubezni polnimi očmi ozre v Nyctalopa.

«Kam naj ga položimo?» vpraša Sainclair.

«Na njegovo posteljo. Njegova spalnica je tu poleg.»

Grisyl pokaže na vrata na levi.

«Nihče nima dostopa v njegovo spalnico, če ga Rupert sam ne pokliče. Sicer pa ob tej uri Rupert navadno že počiva.»

Sainclair je vtaknil browning v žep. Nato zgrabi Ruperta za noge in roke, ga vzdigne in odnese skozi vrata, ki jih je medtem Grisyl odprla, v sosedno sobo. Rupertova spalnica je samotarska, prazna: stene so obložene z lesenimi desicami, a gole; postelja je navadna, železna, ob njenem vznožju stoji miza, ob steni omara iz aluminija. S stropa visi električna svetilka, ob vzglavju je komutator. To je vse.

Skozi napol priprta vrata se vidi v

toaletno sobo: umivalnik in pipa za vodo in druge neobhodno potrebne stvari. Druga nič. Obe sobi nimata drugega izhoda kakor v knjižnico.

«Kakor se vam zdi.»

loži Ruperta na posteljo. «Pojdimo, Grisyl!»

Prodno zapusti knjižnico, ugaane električno luč. Grisyl mu sledi za potami. Nato zapre vrata.

«Koliko časa traja to spanje?»

«Dvanajst ur najmanj.»

«In največ?»

«Stirinajst, redko petnajst.»

«Prav. Vodi me zdaj, Grisyl, v Gefangenquartier!»

«K tvojim tovarišem?»

«Da.»

«Pojdi z menoj. Napraviti moramo velik ovinek, da ne zadenejo na straže.»

«Kakor se vam zdi prav.»

Kaka avantura!... Bo-li vse šlo tako srečno po načrtu kakor doslej?... Kak je bil končni cilj Nyctalopov? Se ma bo-li vse posrečilo tako enostavno in sigurno kakor do sedaj?

Grisylin obraz, kakor tudi je bil do sedaj jasan in brezskrben, je nakrat poln skrbi. Pilou, kojega lice zakriva maska, pa je brezskrben in miren, kakor vedno, kadar «dela» pod neposrednim pogledom Nyctalopovim. In če bi videla on in Grisyl Sainclaira v lice, bi se čudila njegovim hkrati živahnim, resnim in mirnim očem, njegovemu kamenitemu obrazu, njegovim ustnicam, ki jih zdaj pa zdaj skrivaj nasmeje; nasmeje zadovoljstva, kakor ga občuti človek, ko vidi, da mu težaven načrt, pri katerem je najmanjša nepredvidena poteza lahko usodna, od točke do točke, od koraka do koraka uspeva.

Ujetniki — Sainclairovi tovariši — se ne zlo preveč presenečeni, ko zagledajo v svoji ječi Nyctalopa. Bila je njihova ječa velika, prostorna votlina, opremljena z visokimi posteljami, navadnimi stoli in mizami, dobro zračena, tla pokrita z deskami, in dobro razsvetljena, torej razmeroma udobna. Grisyl je ujetnikom že prej povedala, da je Nyctalope rešen. Dejala jim je: «Nyctalope je svoboden in bo skušal

rešiti tudi vas.»

Vsi mu čestitajo. A Nyctalope ne govori mnogo. Razveže jim vezl in jim pravi:

«Vsak naj shрани svoje jermenaste vezl, utegnemo jih še rabiti.»

Potem se obrne h Grisyl:

«Kje je orožje? Kje so maske?»

«V neki celici v orožarni.»

«Daleč od tod?»

«Ne, tam-le za oglom.»

«Pojdimo jih iskat.»

Deset minut kasneje imajo Mattol, Girard, Saincer maske na glavi; vsi so opasani, oboroženi in zadovoljni. Pilou nosi še vedno na hrbtu aparat z uspalnim plinom. Ni Saincer, ni Girard, ni Mattol ne izprašujejo nič. Na obrazu Nyctalopa, ki si je za trenutek snel masko, so čitali, da zdaj ni časa za besedičenje, zdaj je čas dela.

«Grisyl,» pokliče Sainclair, «v stražno dvorano!»

«Pojdimo, gospodari!»

Lahen in prožen je njen korak. Služila je udano temu izrednemu človeku, pokoravala se mu je slepo, brezpogojno, in ni se izpraševala, kako daleč bo on izrabljaj njeno uslužnost. Misel, da izdaja vso svojo preteklost, da pomaga sovražniku Wardeckov, sovražniku lastne krvi, ta misel je ni bolela ni najmanj.

O, Wardecki! Bala se jih je in ni jih ljubila. Nikdar ni mogla pojmiti vzrokov njihovega nenavadnega žitja. Ves čas, odkar se je naučila čitati, opazovati in poslušati, je sanjala o življenju v solne, o možeh in ženah tam gori; želela si je dehtajočih cvetic, ki cveto nad njo, svilenih oblek, v katero se oddevajo zemljani; skratka, v njej je živel Eva.

Sainclair je čutil, kaj se v njej godi. In nenadoma jo vpraša:

«Grisyl, vaša mati je iz Wardeckovega rodu?»

«Ne,» odgovori deklica, presenečena in ganjena hkrati.

«Katero narodnost pa je?»

«Rusinja. Moj oče jo je rešil s potapljanjem se ladje; vzel jo je k sebi in jo poročil.»

«Hvala vam, Grisyl. Zdaj vas še bo-

lje razumem.»

Ona se mu nasmehe in pospeši korak, da mu pokaže svojo vnačo.

«Edenindvajset mož, ne?»

«S častnikom vred, da gospodar... A ne govorimo zdaj, da nas kdo ne čuje.»

Pilou, Mattol, Saincer in Girard korakajo počasnije. Hodniki... rotunda... vrata brez ključavnice... Velika dvorana z mogočnimi marmornatimi stebri; postelje v njej, in na njih speči oblečeni možje; miza, okrog nje štiri možje, ki igrajo karte, peti — skrbneje oblečeni — gleda igro. Nad vsem pa bela, žarka svetloba električnih žarnic, visečih na stropu, pritrjenih na stenah, na stebrih...

«Pozor!» zavpije Sainclair nemško.

«Roke gori!»

In že je Pilou pri zaprepčenih igralcih in jim puha uspalni plin v obraz, Mattol in Girard pa stojita poleg njega z revolverji v rokah. Sainclair hodi z brezslušnim revolverjem od postelje do postelje; nobeden izmed spečih se ne prebudi.

Častnik ni imel niti časa, da se upre, tako ga je napad presenetil. Niti on, niti njegovi ljudje niso ničesar vedeli o Maltovi ekspediciji in njenem koncu. Znano mu je bilo le, da ima danes biti nekdo usmrčen na električnem stolcu, in da se v celici št. 6 nahajajo štirje novi ujetniki, ki jih mora ob vsaki rundi prešteti in se prepričati, če je pri njih vse v redu. Širje ujetniki? Tu pred njim pa jih je pet zakrinkanih, in eden med njimi še opremljen z aparatom za proizvajanje plina, da «Fraulein» Grisyl, ki smeje se opazuje, niti ne šteje... Častnik je kakor okamenel in predno se začne zavedati, ga uspalni plin, ki mu ga piha Pilou pod nos, zaziblje v sen.

(Dalje prihodnjiki).

Proda se do 30. t. m. krasno gospoko

posestvo

v Ljutemerskem okraju. Isto meri skupaj 12 oravov od tega 6 oravov izvrstnega vinograda, ostalo so njive, sadovnjaki in gozd, 4 zidana s opeko krita poslopja, od teh ena vili podobna hiša s 4 elegantno popolnoma mebliranimi sobami, kubinjo in pritlikinami, krasno prešno poslopje, 2 kleti z sodi za dva vagona, vse gospodarsko orodje in s živali. Posedstvo ima južno lego in je oddaljeno 20 minut peš od kolodvora in od avstrijske meje. Lastnik kot obmejni prebivalec lahko prekorači državno mejo brez potnega lista. Cena 550 tisoč Din. Naslov pri Aloma Company, Ljubljana. 124

Kupujemo

po najvišjih cenah kožuhovino lisio, dehorjev, jazbecev itd. 97

„AMERIKAN“ d. z. o. z.

LJUBLJANA
Beethovnova ulica 10.

Modistka

Z. Gorjanc & Co.

Ljubljana
Sv. Petra cesta 27

polet hotela Tratnik priporoča

svojo veliko zalogo vsakovrstnih

najmodernejših damskih klobukov

Sprejema damske in moške klobuke v preprojevanje in vsa popravila

Zaloga Spaterie oblik ter vseh potrebnih za modistke

Postrežba točna Cene najnižje

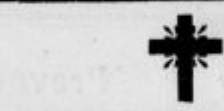
Telefon št. 188.

Naročajte in širite

Naročajte in širite

LJUBLJANSKI ZVON

mesečnik za kulturo in prosveto, ki prinaša povesti, pesmi in članke naših najboljših pesnikov in pisateljev. Celoletna naročnina Din 120'-.
Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani
Prešernova ulica 54.

Potrji globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da nas je za vedno zapustila, previdna s sv. zakramenti, naša mati, sestra, stara mati in teta gospa

Jožefa Adamič

vдова zasebnica

v pondeljek, dne 7. januarja 1924, ob 16. uri.

Zemeljski ostanki nepozabne pokojnice se bodo prepeljali v sredo, 9. januarja ob 14. uri iz hiše žalosti, Karlovska cesta št. 32, na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v farni cerkvi pri Sv. Jakobu.

V Ljubljani, dne 8. januarja 1924.

Fani Verbič, roj. Adamič, Josip in Ivan Adamič, otroci. Franjo Burger brat, Franjo Verbič zet in vsi ostali sorodniki.

Naročajte „Jutro“!

Parna pekarna JEAN SCHREY

Nasl. Jakob Kavčič

— naznanja da ima vsaki dan —

sveže in pristne preste

Telefon št. 188.

Naročajte in širite

Naročajte in širite

LJUBLJANSKI ZVON

mesečnik za kulturo in prosveto, ki prinaša povesti, pesmi in članke naših najboljših pesnikov in pisateljev. Celoletna naročnina Din 120'-.
Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani
Prešernova ulica 54.

Proda se trgovina

s papirnim in galanterijskim blagom v večjem mestu na prometni točki. Ponudba na upravo „Jutra“ pod „Dobra trgovina“. 118

Pravkar je izšel po strokovnjaku praktično urejen popoln

Zakon o taksah in pristojbinah

z abecednim seznamkom.

Knjiga, ki obsega 177 strani, velja s poštino vred Din 41'50 in se naroča pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani

Prešernova ulica št. 54.

Istotam je izšlo že trinajst snopičev „Zbirke zakonov“.

Vino.

Vsako množino prvovrstnih štajerskih vin, izbranih vrst, starih in novih, kakor tudi vino v buteljkah, po najugodnejših cenah nudi Vinarja, d. d. vinogradnikov v Ptaju. 107

Opozorjamo na

Zakon o oblasni in sreski samoupravi

ki se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani

ter velja s poštino vred Din 6'50.

Bencin-motor 8 konjskih sil

v dobrem stanju, je zaradi predelave delavnice takoj naprodaj. Natančneje se izve pri Produktivni zadrugi za lesno industrijo v Celju, Mariborska cesta št. 2. 114

Najboljša prešana kolena

ter dimne cevi v 10 dimenzijah izdeluje cenejše kot drugod

K. Bocak, Tržič. 110

Trgovski pomočnik

za galanterijsko trgovino en gros, popolnoma zmogel in samostojen delavec z večletno prakso v tej stroki

se išče za Maribor.

Vstop dne 1. februarja 1924. Ponudbe s prepisi spričeval naj se vpošljejo pod „Galanterija“ na poštni predal št. 53 v Mariboru. 115

ZAHVALA.

Vsem cenjenim spremljevalcem našega nepozabnega sina in brata inženirja

Frančeka Premelča

ki so mu nudili zadnje ure njegovega življenja najno pomoč, posebno njegovim najbližjim kolegom, kakor tudi g. J. Marjanu Majcenu iz Zagreba, ki je pristopil v najskrajnejši sili s svojim resnim avtomobilom na pomoč, se najtopleje zahvalujemo. Posebno se še zahvalujemo častitemu domačemu g. župniku, telovadnemu društvu „Sokol“ z Bizelskega, g. dr. Vilimku, g. tehniku Rešu in g. Jožetu Janežiču ml. za ganljive žalostinke pri odprtju grobu ter pevskima društvoma z Bizelskega in Dobove. — Nadalje se zahvalujemo vsem darovalcem prekrasnih vencev. — Zahvalimo se tudi vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so v tako častnem številu počastili spomin svojega predragega sorodnika, prijatelja in znanca. — Zahvalujemo se tudi vsem tistim, ki so nam nudili pri pogrebu pomoč, in tistim, ki so nam izražali osebno in pismeno svoje sožalje.

V Župelevcih, p. Brežice, dne 7. januarja 1924.

121

Žaljuči starši in brata.